

JAN STAVINŮHA

POŽEHNANÁ LÉTA



JAN STAVINOHA

POŽEHNANÁ LÉTA

GALÉN

Všechna práva vyhrazena.

Tato publikace ani žádná její část nesmí být reprodukovány, uchovávány v rešeršním systému nebo přenášeny jakýmkoli způsobem (včetně mechanického, elektronického, fotografického či jiného záznamu) bez písemného souhlasu nakladatelství.

© Jan Stavinoha, 2016

Cover photo © ČTK/AP, 2016

© Galén, 2016

ISBN 978-80-7492-292-3 (PDF)

ISBN 978-80-7492-293-0 (PDF pro čtečky)

Konečně se podařilo malému Tomáškovi otevřít těžké dveře hospody a mohl se džbánem na pivo překročit její práh. Putyka byla plná kouřících, zapáchajících, žvatlajících a hulákajících lidí a aby se mohl protlačit k výčepu, pozvedl džbán nad hlavu a pak ho postavil na výčepní pult. Aby nepřekážel a na vše dobře viděl, někdo ho chytil v podpaží a postavil na mokrou plochu pípy vedle prázdných sklenic odkud měl skutečně krásný rozhled. Pijáci pozdvihovali nadšeně püllitry jako obrovské dorty se šlehačkou směrem k němu a připíjeli mu na zdraví, protože poznali, že i přes své mládí si váží pití piva a způsobu života, který k tomu patří. Vzduch byl těžký, skoro nedýchatelný, rámus nesnesitelný, ale přesto měl Tomášek dojem, že být v hospodě je to nejkrásnější, co život nabízí a takové veselí a spokojenost se nikde jinde nenajdou. Hospoda, i když malá, se mu zdála nejkouzelnějším místem na světě a byl rozhodnut udělat až vyroste vše pro to, aby k tomuto světu patřil, protože jen tak se stane spokojeným a úspěšným člověkem. Místo aby obdivovatelům pouze zamával, položil ruce na hlavu a jako akrobat prošel mezi püllitry s pivem tak, že ani o jeden nezavadil. Jeho cirkusový slalom rozpoutal bouřlivý potlesk, lidé křičeli a každý si přál mít takové dítě, jako je on. Tomášek se rozhodl projít mezi püllitry se zlatavým mokem s pěnovými čepicemi i zpět a nadšení publika mu vniklo nápad, že by mohl tento cirkusový kousek v budoucnu vykonávat jako zaměstnání, když dokázal nezvrhnout ani jednu sklenici.

„Řekni otci, aby si příště přišel taky na pivo,“ smál se na něho výčepní. Nikde na světě nebylo člověku tak dobře u piva jako u nich v Praze, hospoda byl ráj, který si Pražané sami stvořili. V kostele se ráj hledat nedal,

protože tam byla zima, pochmurno a hlavně vůbec žádné pivo se tam netočilo.

Hluk kolem znemožnil Tomáškovi vysvětlení, že otce nemá a pivo je pro jeho o třináct let staršího bratra, kterého doma se sestrou oslovovali pane Arnošte. V Lukášově ulici, kde bydleli, měla každá rodina tatínka a Tomášek se snažil pomocí Arnošta budít dojem, že také otce má. Do očí mu vhrkly slzy, takže neviděl dobře na púllitry mezi nohama, a tak musel s produkcí skončit. Slzy nebyly zapříčiněny smutkem či cigaretovým kouřem, ale vědomím že v této hospodě je mír, pohoda a bratrské porozumění, zatím co u nich doma se všichni neustále hádali a navzájem si překáželi. Tomášek se chystal z pípy seskočit na zem, ale výčepní ho chytil za rukáv, nabral z jedné sklenice piva pěnu a stríknul mu ji na vlasy. Dveře se otevřely a dovnitř vstoupil nový zákazník.

„Nějaký idioti na světě chtějí z vody dělat vodíkovou bombu, ale u nás v Praze se voda naštěstí pořád používá na pivo,“ prohlásil výčepní s úsměvem přítomným.

Několik kouřových mraků uniklo na ulici, Tomášek uviděl konečně na podlahu a seskočil na zem. Než se protlačil ke dveřím, aby měl trochu čerstvého vzduchu, jeden z pijáků piva mu vtisknul do ruky celofánový sáček. Na chvílku myslel, že sáček obsahuje mince, ale když ho otevřel, byly to smažené brambůrky. Poté se k němu naklonila neoholená brada a Tomášek byl znovu pozvednut a cestoval z jedné ruky do druhé, míjejíc jedna zapáchající ústa za druhými. Kvasivý zápach, který z lidí vycházel, mu nevadil, poněvadž věděl, že k dospělosti a štěstí patří trochu puchu, nakonec v hospodě se cítil lépe než doma a byl rozhodnut sem chodit pokaždé, když mu bude smutno.

Zatím co putoval z jedné rukou do druhé, protože měl hlad, ujídal ze sáčku a nechápal, jak je možné z ošklivých brambor udělat takové krásné tenké plátky. Když byl posazen na stůl, vzpomněl si, jak jednou na Komenského náměstí slyšel z amplionu hovořit

pana prezidenta republiky o nové společnosti, ve které se nebudou potřebovat peníze a přesto bude všeho dostatek a lidem nebude nic scházet. Ty tenké zlatavé bramborové plátky byly jistě nové peníze této nové republiky, které se dají jíst.

„Do které třídy chodíš?“ zeptal se muž, který seděl naproti němu.

„Do žádné, je mi teprve pět a do školy jdu až po létě,“ řekl Tomášek a uviděl, že džbán pro pana Arnošta stojí již natočený pěknou dobu na pultě. Seskočil se stolu, nadšený, že je držitelem nových peněz a i přes svůj mladý věk má kamarády, kteří vypouštějí z úst kouř jako automobily.

Čím více se Tomášek blížil k Lukášové ulici, kde bydlel, tím více mu těžknul džbán s pivem. Na Komenského náměstí ho musel oběma rukama přitisknout k hrudi, aby se mu nevysmeknul a neupadl na zem. Avšak zemská přitažlivost najednou zesílila, jako by také chtěla pivo, takže byl přinucen džbán položit na zem. Aby nabral sil, sedl si na džbán a vzpomínal na hospodu, kde z lesklé pípy nevyčerpatelně vytékalo pivo, které lidi dělalo spokojenými a šťastnými. Potom se zamyslel nad tou novou společností, o které tenkrát z amplionu mluvil prezident republiky, a byl rozhodnut naučit se dělat ty jedlé peníze, aby u nich doma nikdo nikdy neměl hlad a zároveň každý měl spoustu peněz. Tak dokáže panu Arnoštovi a matce, že bude schopným a zdařilým členem této nové společnosti.

Z křoví na Komenského náměstí vylezli dva cikáni, kteří bydleli nedaleko jejich domu. Z jejich pohledů bylo jasno, že se chtějí dostat k pivu, na kterém sedí.

„To je pro pana Arnošta, on na pivo čeká a jistě ho už z okna vyhlíží,“ řekl Tomášek. Cikáni na džbán hypnoticky zírali, jako by ho chtěli očarovat, aby se k nim posunul, a Tomášek byl nucen znovu vysvětlit, že pan Arnošt na pivo již dost dlouho čeká a že ho moc potřebuje, aby se mu po večeři dobře trávilo. Kdyby někomu

dal ze džbánu napít, tak pan Arnošt by to jistě poznal, protože doma to je on, který vždy vše přísně kontroluje.

„To je kaput,“ řekl mladší cikán a oba si sedli na bobek.

„Co je to kaput?“ zeptal se znepokojeně Tomášek.

„Kaput je kaput,“ řekl starší cikán a ukázal na džbán.

Podle cikánů pivo bez pěny bylo kaput a kaput znamenalo být mrtvým. Po tomto neblahém oznámení Tomášek vstal a podíval se do džbánu. Uvnitř viděl skutečně jen tmavou tekutinu bez jediné známky pěny a v hlavě se mu vynořila představa jak ho pan Arnošt honí s páskem po bytě, aby mu nařezal. Na džbáně našel nikde žádnou prasklinu, kudy by pěna unikla, a to ho vyděsilo ještě víc. V představách viděl pana Arnošta, jak ho již chytil a chystá se ho mučit, aby z něho dostal informaci, jak došlo k tomu, že přinesl domů pivo bez pěny, a hrozí, že se postará o to, aby Tomáška zavřeli do vězení, protože pan Arnošt znal mnoho důležitých a vlivných osob. Zpráva se jistě dostane k lidem v hospodě a on tam nebude moci chodit, protože dělá pivo kaput, ve vězení přestane růst, navždy zůstane mrňous, nikdy se z něj nestane dospělý člověk a nikdy se nenaučí vyrábět jedlé peníze. Se slzami v očích zvednul Tomáš džbán ze země a nabídnul ho cikánům, aby si s ním dělali co chtějí, když pivo bez pěny nemá žádnou cenu.

Cikáni se na sebe usmáli, zamumlali něco nesrozumitelnou řečí, začali podivně kroutit ústy a najednou bylo slyšet, jak v dutinách ústních vytvářejí chuchvalce slin. Starší cikán převzal džbán, vyprázdnil do něho ústa a předal ho pak svému bratrovi, který vše zopakoval. Tomášek se usmíval skrze slzy, jelikož mu bylo jasno, že mrtvé pivo bylo zachráněno. Cikánské sliny vypadali skutečně jako pivní pěna a džbánek působil dojmem, jako čerstvě načepovaný.

„Vemte si,“ vyndal Tomášek celofánový sáček se zbytkem brambůrků a nabídnul jej jako odměnu za tu krásnou pěnovou záchranu.

„Z toho může být válka,“ bylo slyšet z pokoje pana Arnošta, když matka otevřela dveře. Tomášek si postěžoval, že džbán byl moc těžký, a proto to tak dlouho trvalo, vstoupil do pokoje pana Arnošta a položil džbán k jeho nohám. Pana Arnošt poslouchal při jídle rozhlasovou zprávu, jak někde u Anglie nějaká loď narazila na nějakou atomovou ponorku neznámé národnosti.

„Když tu válku vyhraje, tak bychom mohli mít moře,“ poznamenal, pozvedl džbán k ústům a s chutí si dal velký doušek.

V kuchyni matka žehlila prádlo. O dva roky mladší sestra Hedvika spala ve spodní části dvoupatrové palandy. Zpráva o možnosti války znepokojila Tomáška, ale matka ho uklidnila slovy, že v jejich domě bydlel ruský šachista s rodinou a západáci by si to rozmysleli na tak slavný dům nějakou atomovou bombou hodit.

Po podrobné prohlídce v zrcadle koupelny došel Tomášek k rozhodnutí, že neroste tak, jak očekával. Jeho hlava se mu zdála být dokonce menší a ruce a nohy kratší než minulý měsíc. Možná místo aby rostl se zmenšuje, což má na svědomí ta zatracená zemská přitažlivost, jak příhoda se džbánem ukázala

Aby se uklidnil, matka mu ukázala fotografii, kde byl jako malé dítě v kočárku, a dala mu na hlavu pletenou čapku, kterou tehdy nosil a která mu teď vůbec nešla nasadit. Foto ale žádným důkazem toho, že Tomášek rostl, nebylo, fotografie byla menší než zrcadlo, a proto ho matčino uklidňování vůbec neuklidnilo.

V noci vylezl z postele a z otevřeného okna se díval na nebe, kde musel být jeho zemřelý otec spolu s páнем bohem, a prosil boha o to, aby ho těmi svými tajemnými silami každý den trochu povytáhl. Tomášek by mu mohl napsat dopis, ale protože ještě neuměl psát, tak musel k němu jen mluvit. Jelikož nevěděl, jak se Bůh jmenuje, tak ho oslovoval jako prezidenta nebe.

„Vážený pane bože prezidente, nějak nerostu, je mi z toho smutno a dělá mi to potíže. Piju hodně vody

jako rostliny, jindy stojím zase dlouho na dešti, ale nic nepomáhá. Mám dojem, že jste na mě zapomněl, jako mě matka často zapomíná vyzvednout ze školky, a proto vám připomínám, že jsem. Udělejte mě prosím vás rychle dospělým, abych mohl chodit do hospody na pivo a být tam s lidmi šťastný.“

Po této žádosti Tomášek vylezl na židli a posvítíl na sebe baterkou, aby Pán Bůh z nebe viděl, jak je pořád malý.

2★

Díky nové vládě se toho hodně změnilo, skoro každá rodina v Praze měla rádio a vedle Tomáškovy ulice jezdily dokonce i velké červené trolejbusy, které na Západě jistě neměli. Poštovní vozy, které bývaly dosud taženy koňmi, nahradily automobily, protože podkovy a koňské bobky byly škodlivé jak pro dláždění, tak pro boty dělníků při cestě do práce, proto v zájmu republiky a jejích vozovek se koně museli zrušit a najednou byl u řezníků dostatek koňského masa i koňských buřtů. Nová vláda znárodnila obchody a továrny, takže v Československé republice nyní vše patřilo pracujícímu lidu a každý občan pracoval pro svého spoluobčana a ne pro soukromého kapitalistu, jak prezident Klement Gottwald prohlásil v novinách.

Lidé, kteří tvrdě a dobře pracovali, potřebovali pro své svaly hodně masa, ale řezník v Tomáškově ulici odmítnul svůj obchod národu darovat, a proto byl za trest postaven do své výlohy s věncem buřtů kolem krku

a lidé chodící kolem mohli zatnutou pěstí řezníkovi hrozit, protože na něj ještě prasklo, že za války prodával maso Němcům, kteří pak vypasení a s plnými žaludky na ruské frontě bojovali proti našim bratrům osvoboditelům — Rudé armádě.

Pan Arnošt studoval na jedné státně velmi důležité škole a matka mu vařila koňský guláš, protože kuň je po lidech to nejmírumilovnější a nejposlušnější zvíře na světě a tím pádem koňské maso prospívá lidskému charakteru. Pokaždé, když matka vařila, Tomášek seděl v kuchyni u sporáku a přemýšlel nad tím, jaké by to bylo, kdyby koně dělali guláš z nás lidí a jak by takový guláš uvařený z Arnošta asi chutnal. Protože pan Arnošt hodně kouřil, muselo by jeho maso určitě mít příchut cigaret.

Jednoho dne zůstala roleta řeznictví stáhnuta, řezník kapitalista byl černým autem někam odvezen, lidi chodící kolem přestali o něm mluvit a pan Arnošt od toho dne musel jíst bramborový guláš, který byl dobrý pro mozek, protože brambory toho hodně vydrží a dá se s nimi dělat všechno možné. Maso z méněcenných a hloupých zvířat, jako jsou prasata, a krav se dalo těžce sehnat, protože bylo pro národ nezdravé a škodlivé, čímž vláda prokazovala, jak svůj národ miluje a přeje občanům spokojenost a hlavně zdraví.

Jednoho dne byla roleta obchodu zase vytáhnuta a z řeznictví se stala cukrárna.

Paní cukrářka přišla z jiného města a v dortech, sušenkách a bonbonech se moc nevyznala, protože byla vyučena kloboučnicí a tam odkud pocházela jako soukromnice prodávala nejen klobouky, ale i kabelky a botičky s vysokými podpatky, které se k nim hodily. Kvůli tomu měla v tom městě také stát ve výloze, ale protože žádnou výlohu neměla, tak vláda jí trest odпустиła pod slibem, že své soukromnicko-kapitalistické názory změní, což rychle provedla a uvědomila si, že socialistický dělník potřebuje spíše sladkosti než klobouky, kabelky a botičky s vysokými podpatky. Ty

potřebovali jen kapitalisti, kteří nic nedělali a jen se chtěli v těch kloboucích a botičkách s převysokými podpatky procházet po korze.

Jednoho dne, když se Tomášek šoural přes Komenského náměstí, vybuchla neočekávaně z amplionu hudba. Mužský vysoký hlas držel dlouho vysoké „Á,“ jako by imitoval trumpetu, pak se k němu připojily další mužské hlasy a tempo hudby dostalo divoký ráz.

„Ka..kalin..ka..kalin..ka..kalinka maja.“

Tomášek znal tuto ruskou písničku z filmového žurnálu a začal bezděčně rovněž „ka..kalin..ka..kalin..ka..kalinka maja“ zpívat.

Hudba najednou přestala a z amplionu oznámil ženský hlas, že soudruh prezident Klement Gottwald chce národu něco sdělit. S bušícím srdcem běžel Tomášek ke sloupu, na kterém byl amplion umístěn, jelikož si uvědomil, že ono sdělení je určeno i jemu.

„Konečně milí občané a soudruzi, po mnoha letech útlaku a urputném boji proti třídnímu nepříteli se dostavily lepší časy, na které každý z nás tak dlouho a netrpělivě čekal,“ pronesl prezident a Tomáškově se málem zatočila hlava z toho, jak prezidentův hlas nad jeho hlavou silně zněl. Pan prezident ho nazýval svým soudruhem a protože u sloupu lucerny nikdo jiný nebyl, bez pochyby oslovení bylo míněno osobně pro něj. Aby z Hradu, kde sídlil prezident a vláda, na něj bylo dobře vidět, Tomášek vyšplhal do výšky po podstavci lucerny.

„Komunistická strana jako nositelka pravého vlastnictví,“ pokračoval prezident „je jediná v naší zemi schopna udělat nás všechny šťastnými svým uvědoměným třídním bojem a následkem tohoto boje mohou nyní poctivě pracující spokojeně žít a pracovat. Strana a vláda se rovněž postarala o to, aby nedošlo k rozbití a zašantročení naší milované země, díky straně se každý z nás stal pánem svého vlastního života a každý z nás může nyní vládnout sám sobě i přes kapitalisticko-imperialistické nebezpečí, které na nás všude číhá.“

Tomáškoví bylo jasno, že soudruhu prezidentovi nejde o nic jiného než o to, abychom v této zemi všichni byly spokojeni.

„To nutné a dobré, co komunistická strana pro nás udělala a ještě udělá, bylo a je spravedlivé a každý z nás na to měl plné právo. Strana nikdy nedopustí, aby se naše republika stala výpadovým územím imperialistických sil. Pro ony zrádné elementy není v naší zemi místo, a proto je povinností každého obyvatele této země, těmto zrádným a nepřátelským elementům ukázat, že jen náš národ s komunistickou stranou v čele jsou pány své země a svých záležitostí.“

V zatáčce u lékárny zatroubil nákladní automobil, vezoucí dělníky v montérkách. Někteří měli rudé vlajky a jiní pušky na rameni. Hlas prezidenta v amplionu varoval všechny zkažené nepřátelské elementy před pokusem podniknout kontrarevoluci.

Tomášek seskočil z lucerny, aby mohl ozbrojeným dělníkům zasalutovat, protože jistě jeli na Hrad pomoci panu prezidentovi bránit vlast. Nákladní vůz projel kolem, zavoněl benzinovými výfuky a z amplionu se ozvala Česká hymna „Kde domov můj“.

Dva lidé přecházející náměstí se pietně zastavili, dokonce i ptáci na stromech ztichli a neodvážili se ani poskakovat po větvičkách. Protože nikdy v životě Tomášek tak dlouho nehybně nestál, musel se jednou rukou opřít o lucernu, aby to vydržel. Paní vykloněná z okna ho napomenula, že tím opíráním uráží vlast a národ, a tak se Tomášek rychle lucerny pustil a přestal skoro dýchat, aby byl dokonale nehybný. Ta paní měla pravdu, soudruh prezident oznamoval, že komunistická strana ho bude ochraňovat před imperialisty a je ochotna bojovat za jeho štěstí, a on u toho stojí jako nějaký vagabund.

Tak jako prezident dnes k němu hovořil, tak u nich doma nikdo na něj nemluvil, vlastně skoro nikdy nikdo na něj tak nemluvil. Ráno v šest hodin, když byl

probuzen, se rychle musel obléknout a nevyspalá matka ho před odchodem do práce spolu s Hedvikou mlčky odvedla do školky. Tam se mlčky muselo kreslit a malovat a po obědě se zase kreslilo a malovalo a zase nikdo na něj nemluvil. O dva roky mladší Hedvika sice doma pořád mluvila, ale nic z toho co říkala nedávalo žádný smysl, protože byla ještě malá. Pan Arnošt se zavíral ve svém pokoji, aby na něj nikdo nemluvil, a matka, když přišla ze Sovětské knihy, kde pracovala jako účetní, byla tak unavena, že sotva uvařila večeri, musela jít rychle spát, aby mohla druhý den zase pracovat.

Po české hymně se hrála slovenská, která naštěstí nebyla tak zdlouhavá a měla osvěžující rytmus. Když Tomášek po ní chtěl odejít domů, tak ho paní z okna upozornila, že se bude ještě hrát hymna Sovětského svazu, která je velmi důležitá, a po ní se hrála ještě Internacionála, která byla ze všech hymen nejdůležitější, protože to byla hymna všech poctivě pracujících lidí na světě a při ní se musí každý člověk chovat nanejvýš uctivě.

Když kolem projelo auto, ve kterém přes zavřená okna, nemohlo uvnitř být nic slyšet, paní se ještě víc vyklonila z okna, číslo vozu si nahlas několikrát zopakovala, aby si ho dobře zapamatovala, a pak zmizela si to číslo zapsat. Hymny skončily, ale Tomášek zůstal stát ještě v pozoru, aby si to nehybné prokazování úcty řádně procvičil.

Tak jak stál, měl najednou pocit, jako by pomalu, ale jistě rostl. Stromy v parku stály také v pozoru, a proto každý rok viditelně o kousek povyrostly. Prostor parku, na kterém rostly, tomu jistě také přispíval, a tak se Tomášek rozhodl zbytek dne na náměstí prostát. U nich doma měl pan Arnošt pokoj sám pro sebe, kam nikdo nesměl chodit. Hedvika a on měli jen část kuchyně pro to, aby tam spali a rostli, a proto nebylo divu, že v tak malém prostoru Tomášekovo tělo patřičně nerostlo.

Na náměstí bylo ticho, slunce pomalu rudlo a Tomášek se zavřenýma očima pořád stál v pozoru, aby svůj růst podpořil. Stromy taky kolem sebe na nic nekoukaly a soustředily se pouze na růst.

3★

Tomášek považoval činžák, ve kterém bydlel, za ten nejkrásnější z Lukášové ulice, protože místo nudné šedivé zdi měl průčelí obložené lesklými modročervenými dlaždičkami. Chodník před vchodem byl krásně černobíle vydlážděn také jejich dům jako jediný v ulici měl výtah se zrcadlem a tlačítka, která se mačkala, když se chtělo jet nahoru. Když Tomášek chodil sem a tam dole v hale, jeho pádné kroky zněly, jako by byl již dospělý. Jednou Tomášek musel čekat na ulici, až podlaha vyrobená z nějakého vzácného kamene a právě stíraná domovnicí Hydrovou uschne. Ten den svítilo sluníčko a před jiným domem v ulici byl v židli usazen mrzák Emil. Působil jako by se za mlada zmrzačil tím, že chodil v cirkuse po provaze, jednoho dne spadnul a zlámal si všechny kosti. Určití obyvatelé ulice byli však přesvědčeni, že jeho ochrnutí dětskou obrnou byl trest boží, protože jeho matka byla původem Němka a Němci za druhé světové války chtěli z Prahy udělat Stadt Prag a za to byl Emil Bohem potrestán.

„Bylo mi právě šest,“ oznámil Tomášek, když se k Emilovi posadil na bobek.

„Proč?“ zeptal se Emil, za dost nebezpečného houpaní se na zadních nohách židle.

Tomášek by také rád věděl, proč mu bylo teprve šest, ale nedokázal na tu otázku odpovědět. Mrzák Emil byl vždy svým otcem na ulici umístěn i se židli. Tomášek sice otce neměl, ale měl svou vlastní židli, avšak věděl, že matka by mu nikdy nedovolila si ji na ulici přinést, aby na ní seděl. Jí už vadilo, když si doma přisunul svou židli k oknu, aby lépe viděl na ulici.

Někteří obyvatelé ulice se zlobili na Emila, že si sedí na venku na židli a klátí nohama, zatímco oni musí každé ráno spěchat do práce. Několik z nich ho dokonce podezíralo, že ochrnutí pouze simuluje, protože nechce pracovat, parazituje na společnosti a tak podvádí náš nový stát. Domovnice Hydrová se rozčilovala po každé když byl Emil na ulici, protože svým ochrnutím zdravým lidem připomínal jaké hrozné nemoci jim hrozí a on nemá co svou přítomností je děsit.

Tomášek mu jen záviděl, protože kdyby se narodil jako Emil před válkou, tak by mohl chodit dříve chodit do hospody, pít bujaře pivo a být tak dříve spokojený a úspěšný člověk.

„Je ti dobře?“ zeptal se Tomášek.

„Proč?“ odpověděl otázkou Emil

To by musela být radost nemuset ráno do školky a jen se na ulici na čerstvém vzduchu houpat na židli a kroutit na kolem jdoucí legračně očima. Přední nohy židle dopadly na dláždění a za vystrkování jazyka a prskání se Emilovi podařilo mu sdělit, že byl na slunci aby nenastydnu.

„Jsi pořád Němec?“ chtěl vědět Tomášek.

„Proč?“ řekl zase Emil.

Nemohl být Němcem, odpověděl si Tomášek sám, nevypínal hrud' jako nějaký násilník, měl tmavé šaty s bílou košilí, kravatu a vyleštěné boty, tak nevypadli ti zlí Němci jak je znal z filmu. Tomášek hledal v kapsách jestli by tam něco neměl co by mu mohl dát, ale kromě staré vyschlé ředkvičky, na kterou kdysi zapomněl tam nic nebylo.

Paní Hydrová vyšla z jejich domu na znamení, že podlaha je již suchá, a když Tomášek k ní došel, domovnice mu radila, že bylo by lepší, kdyby se s Emilem nekaránil. Když Praha byla Rudou armádou osvobozena a padlí hrdinní ruští vojáci byli městem vezeni na otevřených nákladních automobilech, aby obyvatelé jim mohli prokázat poslední úctu, Emilovy rodiče z toho svého buržoazního hnízda vůbec nevylezli. Rovněž neposlouchali rozhlasové zprávy, nekupovali Rudé právo a určitě si mysleli věci, které si nesměli myslet, čímž dávali najevo, že budování socialismu je vůbec nezajímá. Tomášek by se prostřednictvím Emila mohl nakazit jejich protistátními, buržoazními myšlenkami a mohl by z toho ochrnout jako on.

Pan Hydra se vrátil neočekávaně brzo z práce a Tomášek si všimnul, že měl vzadu na svetru přilepená stébla trávy. Rád by se od něho dozvěděl, při kterém zaměstnání se leží na zádech v trávě, protože něco takového by se Tomáškově zamlouvalo jako budoucí řemeslo, ale pan Hydra beze slova zmizel v jejich přízemním domovnickém bytě.

Když Tomášek jednou zase přinesl z hospody pivo panu Arnoštovi, napadlo ho cestou domů, že jeho otec by vlastně mohl být na živu. Nikdy nebyl na pohřbu a nikdy neviděl někoho doma plakat či naříkat. Otec byl vážně nemocný řekla mu jednou matka, ale bylo možné že z té nemoci nezemřel, schovává se někde v okolí a Tomášek by ho mohl jednou na ulici potkat. Když v kuchyni předložil svou domněnku matce, ta dělala, jako by byla najednou moc zaměstnána pitím kávy z cikorky a nemohla odpovědět, avšak bylo jasně vidět, že vůbec nepije a hrnek drží jen u úst aby nemusela odpovídat. Tomášek vylezl na židli a otázku zopakoval, matka položila prázdný hrnek na stůl, odvedla ho do koupelny, pustila vodu do vany a aniž by ho svlékla, nechala ho tam za zavřenými dveřmi o samotě.

I když nedostal odpověď, Tomáškoví bylo jasné, že otec přece jen asi není mezi živými a někde pod zemí leží pohřben, jak se dříve od lidí na ulici dozvěděl.

Vana se naplňovala, oblečený Tomášek do ní vstoupil, voda sahala po kolena a kalhoty se mu lepily na nohy. Když otec byl skutečně pohřben, jak to že nikdy neviděl jeho hrob? Ve skříni visel jeho dlouhý černý kabát, nepotřeboval ho v tom chladném hrobě? Když ležel někde na hřbitově, jak bylo možné, že byl zároveň v nebi?

Otec nebyl doma, ale Tomášek cítil jeho přítomnost zrovna tak, jak cítil, jestli pan Arnošt je ve svém pokoji nebo není. Teplá voda stoupla hladivě po těle a chlapec se v ní cítil ochráněn; to, že neměl otce, mu najednou ani moc nevadilo. Kdyby vypukla válka, o které lidé často hovořili, tak Tomášek věděl, že se bude muset před ní schovat ve vaně, protože vana byla takovým ochranným železným tankem. Až západáci na jejich republiku hodí tu atomovou bombu, tak on rychle poběží do koupelny, zamkne za sebou dveře a bude čekat, až Rusové všechny nepřátele naší vlasti postřílejí. Světlíkem jistě uslyší, co se venku děje, tak jako bylo často slyšet, když se v jejich domě hádali.

Do koupelny by pak pustil jen lidi, které by rád zachránil, jako matku a pana Arnošta. Sestru ne, protože ta pořád stála někomu v cestě, stále měla hlad a nepřetržitě mluvila řečí, které nikdo nerozuměl. Možná, že by do koupelny ještě vpustil jejich ruský sousedy, protože Rusové měli s válkami velké zkušenosti, žádné neprohráli a i v sáčách byli nejlepší na světě, to by se mu mohlo hodit.

Zatím co Tomášek uvažoval nad tím, co vše by si do koupelny ještě přinesl, aby tu válku dobře přežil, tak voda vystoupila až k jeho krku, mokré oblečení bylo těžké jako olovo a voda přetékala přes okraj vany.

Najednou nevěděl jestli ta voda, co přetékala byla voda z kohoutku či to byly jeho vlastní slzy, protože si

uvědomil, že otce již dlouho neviděl a vlastně nevěděl, jak jeho otec dnes vypadá a kdyby ho někdy náhodou na ulici potkal, tak by ho asi vůbec nepoznal.

Za dveřmi bylo slyšet rozhněvaný hlas pana Arnošta a dveře koupelny byly prudkým trhnutím otevřeny. S nevyhrnutými rukávy vytrhl pan Arnošt gumový uzávěr ze dna vany a voda smíšená se slzami jako vír vanu pomalu opouštěla.

4★

V září, kdy šel Tomášek do první třídy základní školy, byl v lavici posazen vedle Eduarda Hlavy, jehož otec byl požárníkem. Podle Eduarda byl jeho otec nejlepší hasič na světě a on byl na něj pyšný stejně jako na Plzeňské pivo, sklo a motorky Jawa, kterými se Československá republika proslavila po celém světě. Otec měl na prstech pravé ruky vytetováno pět písmen, která při zatnutí v pěst dávala dohromady slovo s takovou tajemnou mocí, že když pan Hlava těch pět zatnutých prstů plamenům ukázal, tak požár rychle uhasnul. Tomášek byl na poště jednou přímým svědkem toho, jak mocnou sílu toto tetování má. Před okénkem, ke kterému se pan Hlava potřeboval rychle dostat, stála dlouhá fronta, tak Eduardův otec pěst s tímto magickým slovem ukázal čekajícím, ti ho bez jediného protestu rychle k okénku pustili a úřednice jeho poštovní záležitost kvapně vyřídila.

Protože ohně vypukávaly většinou v noci, tak pan Hlava přes den spal a muselo se u nich doma šeptat

a chodit po špičkách, což zapříčinilo, že Eduard se skoro odnaučil hlasitě mluvit a to mu působilo jisté nepříjemnosti ve škole, když musel odpovídat na otázky.

Tomášek by si to magické zaklínadlo také rád nechal vytetovat na ruku, ale když matku požádal o dovolení, ta ho upozornila, že jestli s tím sprostým slovem jednou přijde domů, tak ho nepustí do bytu a po zbytek života zůstane žít na ulici. Na otázku, co to slovo vlastně znamená, nikdo Tomáškově neodpověděl a pan Arnošt ho pokáral, že již jen pouhým vyslovením tohoto slova by celou jejich rodinu přivedl do velkých potíží.

I když Tomášek nezjistil co znamená to slovo, které se z ruky nedá smýt, měl pocit ukřivdnosti, že mu vstup mezi dospělé byl tak nespravedlivě odepřen. Jediné, co ho upokojilo, bylo, že když matka v neděli přes den doma v posteli spala, aby pro příští pracovní týden nabrala síl, nikdo u nich nemusel šeptat či chodit po špičkách a každý si mohl dělat co chtěl. Matka spala jako hozená do vody a chrápala jako chlap. Panu Arnoštovi matčino chrápání vadilo a dokonce se za matku i styděl, ale Tomášek byl spokojen, protože chrápání budilo dojem, jako by doma měli otce, a proto otvíral okno světlíku, aby obyvatelé v činžáku to mužné chrápání dobře slyšeli.

Hedvice byly již skoro čtyři roky, ale pořád blábolila ty své nesmysly. Tomášek nevěděl, jak se to naučil, ale byl u nich doma jediný, komu to nevadilo a vše, co Hedvika říkala, se snažil přeložit.

„Když nepřijde pes, kráva chcípne,“ prohlásila Hedvika jednoho dne, to už matce došla trpělivost a rozhodla s ní jít k doktorovi i přesto, že Tomášek jí vysvětlil, že tou podivnou větou Hedvika žádala o sušenku. Víko krabice na sušenky mělo obrázek psa a Hedvika chtěla sušenku namočit do mléka. Lékař matku uklidnil, že dcera používá česká slova, ale co ta věta má znamenat, také netušil, a tak Tomášek musel